

*Zrinka Greblo
Marija Lorger*

Pregledni članak

RODITELJSKA POTPORA DJECI U MOMČADSKIM I OSTALIM SPORTOVIMA

1. UVOD

Rezultati dosadašnjih istraživanja pokazali su da je roditeljska potpora presudna u donošenju odluke o započinjanju sportske aktivnosti (Howard i Madrigal, 1990.), da ima ključnu ulogu u perzistenciji bavljenja sportom (Brown i sur. 1989.; prema Anderson i sur., 2003.) te da je pozitivno povezana s djetetovim uživanjem u tjelesnoj aktivnosti, a negativno s natjecateljskom anksioznošću (Anderson i sur., 2003.). Woolgar i Power (1993.) navode tri osnovna oblika roditeljske potpore bavljenja sportom: ona koja se može očitovati kao emocionalna podrška (na primjer, djetetu u stresu), pružanje informacija (na primjer, davanje savjeta), ili kao konkretna pomoć (financijska, u prijevozu i slično).

Iskustvo bavljenja sportom, osim pozitivnih posljedica fizičke aktivnosti, djeci osigurava i priliku za osobni rast i razvoj na kognitivnom, afektivnom i socijalnom planu. Svjesni dugoročne dobrobiti, roditelji postaju važan čimbenik dječjeg uključivanja i ostajanja u sportu (Brustard, 1993.), međutim manifestacija roditeljske potpore razlikuje se ovisno o kontekstu u okviru kojeg se javlja. Ispitujući polaznike Športske gimnazije, Matković, Prot i Bosnar (2003.) zaključili su da je ona nešto veća kod mlađih srednjoškolaca. Postavlja se pitanje hoće li intenzitet roditeljske potpore varirati i ovisno o karakteristikama sporta kojim se dijete bavi. Pretpostavlja se da će roditeljska potpora biti manje izražena kod one djece koja se bave momčadskim sportovima jer je, u tom slučaju, percipirani pritisak i pojedinačna odgovornost za (ne)uspjeh manja, što može umanjiti potrebu za roditeljskom podrškom. Ako se navedena pretpostavka pokaže točnom, možemo govoriti o pojavi difuzije odgovornosti koja opisuje doživljaj smanjene osobne odgovornosti za ponašanje i posljedice svojih postupaka koji se kod pojedinca javlja u socijalnoj situaciji (Petz, 2005.). Ovaj je fenomen prisutan u različitim oblicima grupnih interakcija stoga se njegova manifestacija može očekivati i u sportskom kontekstu.

U skladu s navedenim, cilj istraživanja bio je utvrditi razlike u roditeljskoj potpori djeci u momčadskim i ostalim sportovima.

2. METODE

Istraživanje je provedeno na ukupno 250 učenika i učenica viših razreda osnovne škole iz šireg centra Zagreba. Učenici su u okviru redovne nastave tjelesne i zdravstvene kulture dobrovoljno i anonimno popunili anketu o sportskom iskustvu i skalu roditeljske potpore djeci u sportu (Bosnar, 2003.). Skala sadrži 24 tvrdnje koje se odnose na roditeljsko osiguranje materijalnih uvjeta za bavljenje sportom, pozitivna potkrjepa dječjeg bavljenja sportom, roditelje kao modele za bavljenje sportom i roditeljska vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom. Odgovor na tvrdnje daje se na ljestvici od pet stupnjeva, od “potpuno netočno” označeno s jedan, do “potpuno točno” označeno s pet. Ukupni rezultat u skali određuje se kao jednostavna suma rezultata u česticama.

Iz ukupnog uzorka izdvojeno je 214 učenika koji su redovito trenirali, ili još treniraju neki sport. Oni su podijeljeni u dvije grupe (tablica 1.). Prvu grupu čini 118 djece koja su se bavila (ili se još uvijek bave) jednim od momčadskih sportova (rukomet, košarka, nogomet, odbojka, vaterpolo i hokej na travi). Drugu grupu čini 96 djece koja su se bavila nekim od devetnaest drugih sportova. Od ostalih sportova, najfrekventnije bilo je plivanje.

Tablica 1. Struktura ukupnog uzorka ispitanika

	Frekvencija	Postotak
Nije se bavio (bavila) sportom	36	14,4
Ostali sportovi	96	38,4
Momčadski sportovi	118	47,2
UKUPNO	250	100%

3. REZULTATI

U skladu s ciljem istraživanja, na uzorku sportaša (momčadski i ostali sportovi) provedena je dvofaktorska analiza varijance, pri čemu je zavisna varijabla definirana kao percipirana količina roditeljske potpore, a nezavisne varijable čine razred koji učenik pohađa i tip sporta kojim se bavi.

U tablici 2. nalaze se rezultati analize varijance, a tablica 3. sadrži aritmetičke sredine i standardne devijacije rezultata po grupama i ukupno.

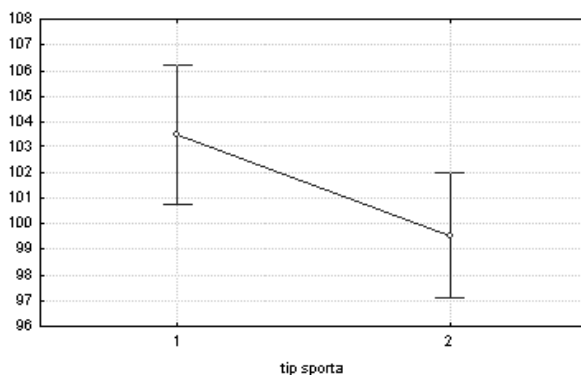
Tablica 2. Rezultati dvofaktorske univarijatne analize varijance

Nezavisna varijabla	Suma kvadrata	Stupnjevi slobode	Prosječni kvadrati	F- vrijednost	Značajnost F-testa
RAZRED	2430	3, 206	809,9	4,736	0,003
tip sporta	789	1, 206	788,7	4,612	0,033
Interakcija RAZRED*tip sporta	96	3	32,1	0,187	0,905

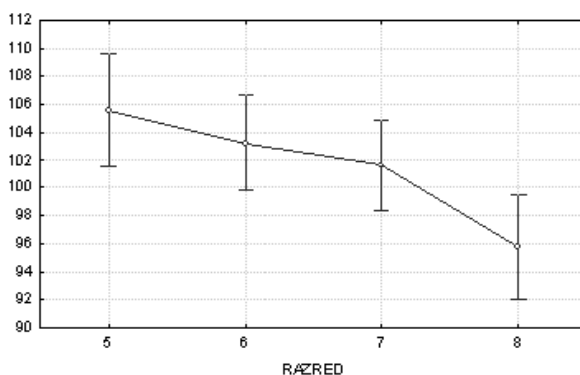
Tablica 3. Aritmetičke sredine (*M*) i standardne devijacije (*SD*) rezultata po grupama i ukupno. *N* označava broj ispitanika.

FAKTOR	Razina	Razina	N	M	SD
RAZRED	5		45	104,8	15,38
RAZRED	6		57	103,4	10,19
RAZRED	7		64	101,0	11,17
RAZRED	8		48	95,6	16,07
tip sporta	ostali		96	103,3	10,97
tip sporta	momčadski		118	99,6	15,01
RAZRED*tip sporta	5	ostali	15	107,7	9,64
RAZRED*tip sporta	5	momčadski	30	103,4	17,54
RAZRED*tip sporta	6	ostali	32	104,4	7,23
RAZRED*tip sporta	6	momčadski	25	102,0	13,08
RAZRED*tip sporta	7	ostali	26	104,5	7,58
RAZRED*tip sporta	7	momčadski	38	98,7	12,56
RAZRED*tip sporta	8	ostali	23	97,4	16,35
RAZRED*tip sporta	8	momčadski	25	94,1	15,97
UKUPNO			214	101,2	13,44

Rezultati analize varijance grafički su prikazani na slikama 1. i 2.

Slika 1. Aritmetičke sredine i interval u kojem je aritmetička sredina s 95% vjerojatnosti za grupu ispitanika iz ostalih sportova (1) i momčadskih sportova (2).

Slika 2. Aritmetičke sredine i interval u kojem je aritmetička sredina s 95% vjerojatnosti za grupe ispitanika od petog do osmog razreda.

Rezultati provedene analize varijance pokazuju statistički značajnu razliku u roditeljskoj potpori ovisno o razredu i vrsti sporta kojim se učenici bave. Interakcijski efekt razreda i vrste sporta nije potvrđen, međutim iako interakcija nije značajna, očituje se trend prema kojem kod pripadnika istih razreda o manjem intenzitetu roditeljske potpore izvješćuju oni učenici koji se bave momčadskim sportovima.

4. DISKUSIJA

Roditelji uključuju djecu u sportske aktivnosti kako bi im osigurali optimalan fizički i psihološki razvoj, te potaknuli ostvarivanje socijalnih kontakata (Kanters i Tebbutt, 2001.). Sport se redovito percipira kao stil zdravog života i kao oblik zaštite

od negativnih vršnjačkih utjecaja. Međutim, aktivno bavljenje sportom i očekivanja vezana uz uspjeh mogu izazvati i svojevrsno opterećenje. U razdoblju odrastanja i sazrijevanja mladog sportaša iluzorno je očekivati samostalno preuzimanje odgovornosti za sve čimbenike koji su odgovorni za njegov uspjeh (Matković, Prot i Bosnar, 2003.).

Prema navedenom, moguće je zaključiti da su rezultati provedenog istraživanja u skladu s inicijalnim očekivanjem. Viši rezultat na skali percipirane roditeljske potpore kod mlađe djece odraz je veće potrebe za roditeljskom brigom, podrškom i odobravanjem. Postepeno slabljenje intenziteta roditeljske potpore u funkciji dobi (tj. godina školovanja) prati razvojnu krivulju djeteta na putu prema osamostaljenju.

Ispitani učenici razlikuju se i ovisno o vrsti sporta kojim se bave, pri čemu oni koji se bave momčadskim sportovima izvješćuju o nižoj razini roditeljske potpore. U osnovi ovog nalaza možemo pretpostaviti različiti stupanj osobne odgovornosti koji razlikuje momčadske od ostalih sportova. Kohezija momčadi vrlo je važan faktor za uspješnu izvedbu i osjećaj zadovoljstva članova (Cox, 2005.). Navedeno naročito dolazi do izražaja u slučaju kada ekipa ili momčad postaje jedinica za sebe. Biti dio takvog tima smanjuje vjerojatnost da se poraz doživi kao osobni neuspjeh, odnosno javlja se fenomen difuzije odgovornosti. Momčadski sportovi, zbog načina na koji su koncipirani, u većoj mjeri od ostalih sportova pružaju mogućnost formiranja socijalne podrške među članovima što posljedično može smanjiti potrebu za traženjem roditeljske potpore.

U budućim istraživanjima, ovaj bi fenomen trebalo provjeriti na većem broju ispitanika kako bi se utvrdila održivost trenda interakcije razreda i vrste sporta. Trend razlika u roditeljskoj potpori s obzirom na razred i vrstu sporta kreće se u očekivanom smjeru, a moguće je da interakcija nije statistički značajna zbog relativno malog broja ispitanika u pojedinoj kategoriji. Uz navedeno, iste je parametre potrebno istražiti ovisno o spolu ispitanika jer, u pravilu, djevojčice izvješćuju o višoj razini roditeljske potpore u odnosu na dječake (Anderson i sur., 2003.).

5. ZAKLJUČAK

Na temelju provedenog istraživanja utvrđeno je da se mladi sportaši razlikuju s obzirom na percipiranu količinu roditeljske potpore ovisno o vrsti sporta kojim se bave, pri čemu oni iz momčadskih sportova izvješćuju o višoj razini percipirane roditeljske potpore u odnosu na učenike koji se bave ostalim sportovima. Interakcijski efekt razreda i vrste sporta nije statistički značajan.

6. LITERATURA

1. Anderson, J. C., Funk, J. B., Elliott, R., & Smith, P.H. (2003.). Parental support and pressure and children's extracurricular activities: relationships with amount of involvement and affective experience of participation. *Journal of Applied Developmental Psychology*, Volume 24, Issue 2, 241-257.
2. Bosnar, K. (2003.). Roditelji kao partneri školskog sporta: empirijska mjera roditeljske potpore. U: Puhak, S. i Kristić, K. (ur.). *V. Konferencija o sportu Alpe – Jadran*, Zagreb: Ministarstvo prosvjete i športa RH, str.11-18.
3. Brustard, R. J. (1993.). Youth in Sport: Psychological Considerations. In: Singer, R.N., Murphey, M. & Tennant, L.K. (Eds.). *Handbook of Research on Sport Psychology*. New York: Macmillan Publishing Company.
4. Cox, R. (2005.). Psihologija sporta. Naklada Slap, Jastrebarsko.
5. Howard, D., & Madrigal, R. (1990.). Who makes the decision: The parent or child? *Journal of Leisure Research*, 22, 244-258
6. Kanters, M. A. & Tebbutt, S. (2001.). Fun first! *Parks & Recreation*, Vol. 36, Issue 10.
7. Kolesarić, V. (2005.). Difuzija odgovornosti. U: Boris, P. (ur). *Psihologijski rječnik*. Naklada Slap, Jastrebarsko.
8. Matković, S., Prot, F. i Bosnar, K. (2003.). Roditeljska potpora mladim sportašima. U. Puhak, S. i Kristić, K. (ur.). *Zbornik radova V. konferencije Alpe – Jadran*, Zagreb: Ministarstvo prosvjete i športa, 121-127.
9. Woolgar, C., & Power, T.G. (1993.). Parent and sport socialization: views from the achievement literature. *Journal of Sport Behavior*, 16: 171-189.